

ОТПАДЪЦИ И МАТЕРИАЛНИ РЕСУРСИ

КРЪГОВА ИКОНОМИКА

В свят, в който търсенето и конкуренцията за ограничени, а понякога и оскъдни ресурси, продължава да расте, а натискът върху ресурсите предизвиква все по-голямо влошаване и уязвимост на околната среда, може да се извлече икономическа и екологична полза, чрез използването по по-добър начин на тези ресурси.

От промишлената революция насам европейските икономики са развили модел на растеж от типа „вземи-произведи-консумирай и изхвърли“, който представлява линеен модел, основан на предположението, че ресурсите са в изобилие, налични са, лесни са за добив и са евтини.

Преминаването към по-кръгов икономически модел ще даде възможност да се отговори на настоящите и бъдещите предизвикателства на глобалния натиск върху ресурсите и нарастващата несигурност на доставките. Използването на ресурсите отново и отново с продуктивна цел, намаляването на отпадъците и намаляването на зависимостта от ресурсите са пряк път към подобряване на устойчивостта, на промени и конкурентоспособността. Моделът спомага за отделяне на икономическия растеж от използването на ресурси и неговите въздействия и предлага възможност за устойчив и продължителен растеж.

Подходите за кръгова икономика „проектират намаляването“ на отпадъците и обикновено включват иновации по цялата верига, вместо да разчитат единствено на решения в края на живота на продукта.

Важна отправна точка при кръговата икономика е проектирането на производствени процеси, продукти и услуги. Продуктите следва да бъдат така препроектирани, че да се използват по-дълго, да се поправят, модернизират, преработват или евентуално да се рециклират, вместо да се изхвърлят. Производствените процеси могат да се основават в по-голяма степен на повторната употреба на продукти и суровини и на възстановителната способност на природните ресурси.

Превръщането на отпадъците в ресурс е част от „затварянето на цикъла“ в системите с кръгова икономика. Целите и задачите, определени в европейското законодателство, са решаващи фактори за подобряването на управлението на отпадъците; те стимулират иновациите в рециклирането и повторната употреба, ограничават депонирането, намаляват загубите на ресурси и създават стимули за промяна на поведението.

Йерархията на управлението на отпадъците, която е в основата на националното и европейското законодателство в областта на отпадъците, постепенно води до приемане на предпочитани варианти за рециклиране, и до ограничаване на депонирането на отпадъци.

Следната идейна диаграма илюстрира по опростен начин главните фази на модела на кръговата икономика, като всяка от тях представя възможност за намаляване на разходите и зависимостта от природни ресурси, повишаване на растежа и на броя на работните места, както и ограничаване на отпадъците и вредните емисии в околната среда. Фазите са взаимосвързани, тъй като материалите могат да се използват каскадно; например промишлеността обменя странични продукти, които се преобразуват или преработват отново. Целта е да се минимизират ресурсите, които напускат цикъла, така че системата да функционира по оптимален начин.

РАМКА ЗА МОНИТОРИНГ

Един от основните стълбове на кръговата икономика е връщането на материали обратно в икономиката и избягване на изгарянето или депонирането на отпадъци, като по този начин се използва стойността на материалите, доколкото е възможно, и се намаляват загубите.

През януари 2018 г. Европейската комисия прие първата рамка на ЕС за мониторинг на кръговата икономика, насочена към проследяване на напредъка на ЕС и държавите членки. След стартирането на новия план за действие за кръгова икономика за по-чиста и по-конкурентоспособна Европа, е приета ревизирана рамка, за да обхващане на областите с фокус върху кръговата икономика и взаимовръзките между кръговата икономика, неутралността на климата и амбицията за „нулево замърсяване“.

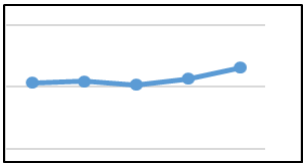
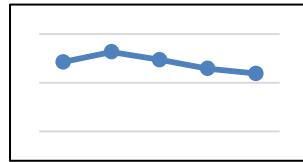
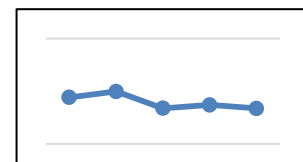
Ревизираната рамка включва ново измерване на глобалната устойчивост, което добавя към вече съществуващите четири измерения на предишната рамка за мониторинг - производство и потребление, управление на отпадъците, вторични суровини, конкурентоспособност и иновации нови показатели и по-специално: материален отпечатък, производителност на ресурсите, потребителски отпечатък, емисии на парникови газове от производствени дейности и материална зависимост.

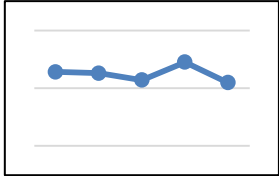
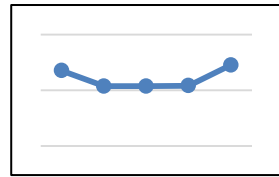
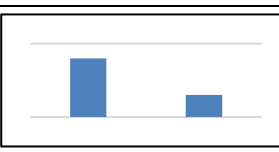
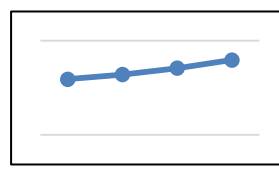
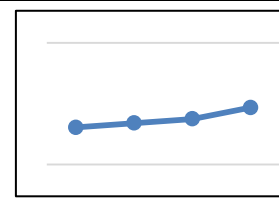
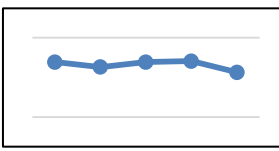
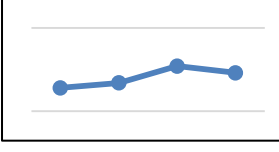
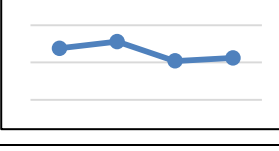
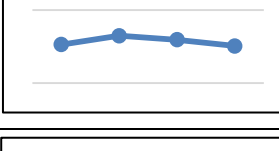
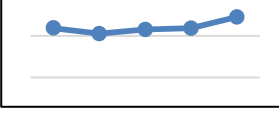
Новата рамка за мониторинг показва например, че броят на регистрираните в ЕС патенти за рециклиране и вторични суровини се е увеличил с 14 % между 2000 г. и 2019 г., че през 2021 г. е имало 4,3 милиона работни места в икономическите сектори, свързани с кръговата икономика – увеличение с 11 % в сравнение с 2015 г. и че емисиите на парникови газове в ЕС от производствени дейности са намалели с около 25 % между 2008 г. и 2021 г.

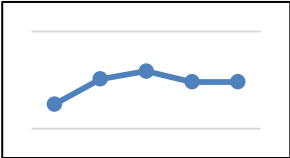
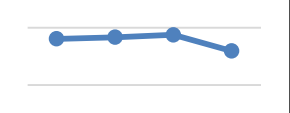
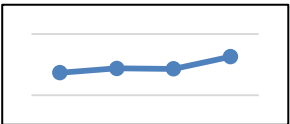

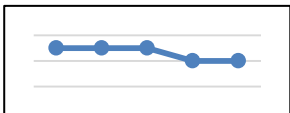
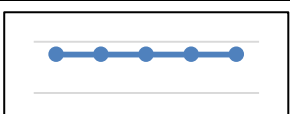
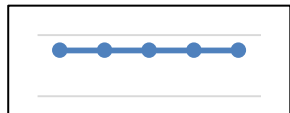
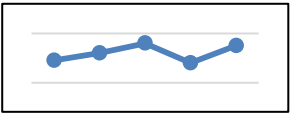
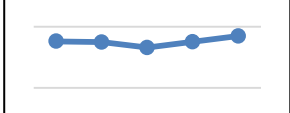
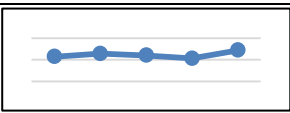
Ревизираната рамка за мониторинг се основава на приоритетите на кръговата икономика в контекста на Европейския зелен пакт, Осмата програма за действие за околната среда, Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие и целите на ЕС за сигурност на доставките и устойчивостта.

Следната таблица предоставя моментна снимка (в зависимост от наличните данни) на постигнатото от България до момента по отношения изпълнение на целите на кръговата икономика.

Табл. 1. Рамка за мониторинг

Индикатор		Стойност	Година	Тенденция
Производство и потребление				
Разход на материал	Материален отпечатък, тона на глава от населението	22	2022	
	Продуктивност на ресурсите, индекс 2000 = 100	124	2022	
Генериране на отпадъци	Общо генерирани отпадъци на глава от населението, кг на глава от населението	16 785	2020	

	Генериране на отпадъци с изключение на основни минерални отпадъци на единица БВП, кг за хиляда евро	419	2020	
	Образуване на битови отпадъци на глава от населението, кг на глава от населението	445	2021	
	Хранителни отпадъци, кг на глава от населението	103	2021	
	Генериране на отпадъци от опаковки на глава от населението, кг на глава от населението	70	2019	
	Генериране на отпадъци от пластмасови опаковки на глава от населението, кг на глава от населението	23	2019	
Управление на отпадъци				
Общи нива на рециклиране	Степен на рециклиране на битови отпадъци, %	28	2021	
	Степен на рециклиране на всички отпадъци, с изключение на основните минерални отпадъци, %	23	2018	
Нива на рециклиране на специфични отпадъчни потоци	Степен на рециклиране на опаковки, %	61	2019	
	Степен на рециклиране на пластмасови опаковки, %	61	2019	
	Степен на рециклиране на отпадъци от ЕЕО, %	89	2021	

Вторични суровини				
Принос на рециклираните материали към търсенето на суровини	Кръгово използване на материалите, %	5	2022	
Търговия с рециклируеми суровини	Внос от страни извън ЕС, хиляди тона	1 18 570	2021	
	Износ за страни извън ЕС, хиляди тона	1 257 044	2021	
	Търговия в рамките на ЕС, хиляди тона	542 255	2021	
Конкурентоспособност и иновации				
Частни инвестиции, работни места и брутна добавена стойност, свързани с секторите на кръговата икономика	Частни инвестиции, % от брутният вътрешен продукт	1	2021	
	Заети лица, % от общата заетост	2	2021	
	Брутна добавена стойност, % от брутният вътрешен продукт	2	2021	
Иновации	Патенти, свързани с управлението на отпадъците и рециклирането, брой	1	2018	
Глобална устойчивост				
Глобална устойчивост на кръговата икономика	Отпечатък на потреблението	115	2021	
	Емисии на ПГ от производствени дейности, кг на глава от населението	8 466	2022	
	Зависимост от внос на материали, %	17	2022	

Източник: Евростат

* Данни за различните индикатори се обобщават на различен период, в колона „Година“ е посочена годината, за която са последните данни за съответния индикатор, обобщани и публикувани от Евростат

ОТПАДЪЦИ

ОБРАЗУВАНИ ОТПАДЪЦИ ПРЕЗ 2022 Г.

Ключов въпрос

Превенция: Намаляват ли количествата на образуваните отпадъци?

Ключови послания

Наблюдава се положителна тенденция към подобряване практиките при управление на отпадъците, водещи до намаляване в количествата на образуваните отпадъци.

Дефиниция на индикатора

Индикаторът представя количеството на образуваните отпадъци по видове на национално ниво.

Оценка на индикатора

По данни на НСИ общото количество на образуваните отпадъци в Р България през 2022 г., е 85 673 403 т. (таблица 2). От тях значителен е делът на неопасните отпадъци, които бележат положителна тенденция на намаляване и от 112 824 785 т, образувани през 2018 г., достигат до 71 905 133 т през референтната година.

Количеството на образуваните опасни отпадъци остава относително постоянно за периода 2018-2022 г.

Табл. 2. Образувани отпадъци, общо за страната, т

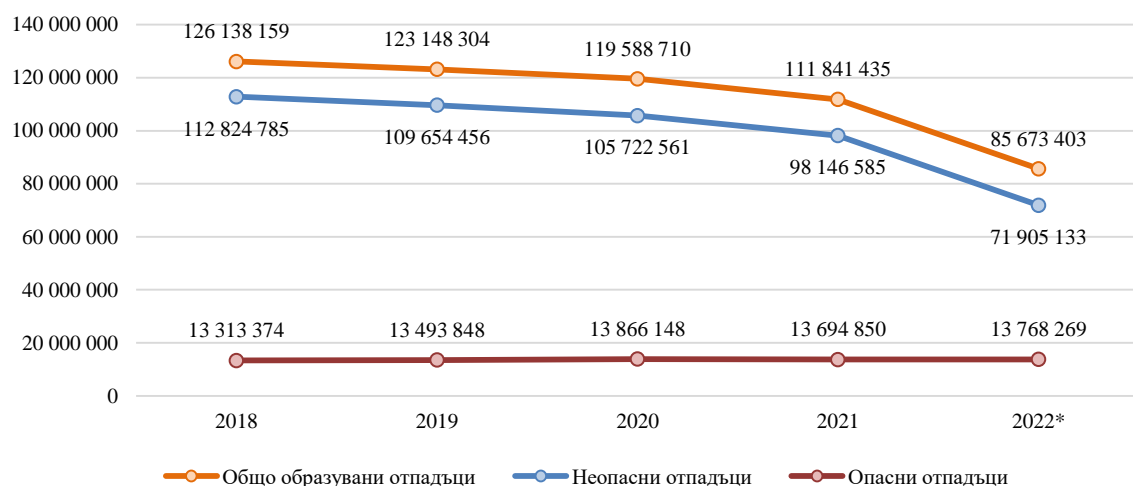
	2018	2019	2020	2021	2022*
Общо образувани отпадъци	126 138 159	123 148 304	119 588 710	111 841 435	85 673 403
Неопасни отпадъци	112 824 785	109 654 456	105 722 561	98 146 585	71 905 133
Опасни отпадъци	13 313 374	13 493 848	13 866 148	13 694 850	13 768 269

Източник: НСИ

* Данни към 31.03.2024 г.

България е една от малкото европейски държави, в които общото количество на образуваните отпадъци през 2022 г. бележи спад в сравнение с 2021 г. Същата тенденция се наблюдава и при образуваните неопасни отпадъци, докато опасните запазват една сравнително постоянна стойност през петгодишния период (фигура 1).

Фиг. 1. Образуванни производствени и опасни отпадъци по вид, общо за страната, т

Източник: НСИ

*Данни към 31.03.2024 г.

По данни на НСИ образуваните отпадъци от икономическата дейност в България през 2022 г. са 85 673 403 т. Най-голям е дела на отпадъците, образуванни от индустрията (таблица 3), като водещо място заема добивната промишленост, която генерира средногодишно 63 % от общо образуваните в страната отпадъци през отчетната година.

Табл. 3. Образуванни отпадъци от икономическата дейност, т

Сектор	2018	2019	2020	2021	2022*
Неопасни отпадъци - общо	112 824 785	109 654 456	99 592 763	98 146 585	71 905 133
Селско горско и рибно	308 579	905 486	888 101	708 721	718 907
Добивна Промисленост	93 652 304	93 378 455	81 676 822	78 830 390	54 216 985
Преработваща промишленост	2 469 441	3 775 959	4 453 972	4 792 658	3 992 913
Производство и разпределение на енергия и горива	12 977 671	8 401 654	6 067 154	8 031 743	10 079 917
Доставяне на води канализационни услуги управление на отпадъци	2 714 341	1 570 361	3 366 001	4 045 062	1 543 869
Събиране, пречистване и доставяне на води	173 140	229 137	245 944	306 661	301 515
Събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчни води	24	53	4 498	163	79
Събиране и обезвреждане на отпадъци; рециклиране на материали	2 515 674	1 159 292	2 898 370	3 655 282	1 180 299
Възстановяване и други услуги по управление на отпадъци	25 503	181 879	217 188	82 957	61 977
Строителство	192 964	406 890	1 795 813	903 661	749 324
Услуги	509 486	1 215 650	1 344 900	834 351	602 848

Опасни отпадъци - общо	13 313 374	13 493 848	13 866 148	13 694 850	13 768 269
Селско горско и рибно	181	4 923	4 663	2 713	1 226
Добивна Промисленост	13 216 848	13 119 359	13 294 166	13 263 569	13 422 089
Преработваща промишленост	73 228	317 471	466 684	367 030	312 906
Производство и разпределение на енергия и горива	1 502	2 045	23 214	2 978	1 709
Доставяне на води канализационни услуги управление на отпадъци	10 640	12 616	13 680	16 634	11 926
Събиране, пречистване и доставяне на води	456	180	140	206	151
Събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчни води	-	-	-	-	-
Събиране и обезвреждане на отпадъци; рециклиране на материали	10 070	12 197	13 337	13 686	9 536
Възстановяване и други услуги по управление на отпадъци	113	240	203	2 741	2 239
Строителство	222	998	20 488	12 488	3 973
Услуги	10 754	36 436	43 252	29 438	14 439

Източник: НСИ

* Данни към 31.03.2024 г.

„-“ – няма случай.

ТРЕТИРАНИ ОТПАДЪЦИ

Ключов въпрос

Йерархия при управление на отпадъците: Увеличени ли са количествата на рециклираните/оползотворените отпадъци през 2022 г.?

Ключови послания

32 % са предадените за оползотворяване;

64 % са предадените за обезвреждане (в т.ч. депониране)

4 % изнесени извън страната

Дефиниция на индикатора

Индикаторът представя дела на предадените за оползотворяване, респективно за обезвреждане отпадъци, както и тези, изнесени извън страната с цел оползотворяване и илюстрира „прилагането“ на йерархията при управлението на отпадъците на национално ниво.

Оценка на индикатора

По данни на НСИ през 2022 г. се наблюдава увеличение на отпадъците предадени за обезвреждане, в т.ч. депониране (фигура 2). От общо образуваните опасни и неопасни отпадъци – 11 796 471 т, 3 832 107 т са предадени за оползотворяване, 7 507 308 т са предадените за обезвреждане и 457 056 т са изнесени извън страната, като това количество остава сравнително постоянно.

Фиг. 2 Третиранни производствени и опасни отпадъци, общо за страната, т

Източник: НСИ

*Данни към 31.03.2024 г.

БИТОВИ ОТПАДЪЦИ

Ключов въпрос

Намалява ли образуването на битови отпадъци на национално ниво през 2022 г.?

Ключови послания

През 2022 г. количеството на образуваните битови отпадъци намалява с над 20 % спрямо 2010 г.

Количеството на образуваните битови отпадъци през последните години остава сравнително постоянно.

Увеличава се дела на битовите отпадъци, предадени за предварително третиране и/или за рециклиране за сметка на тези, предадени за директно депониране.

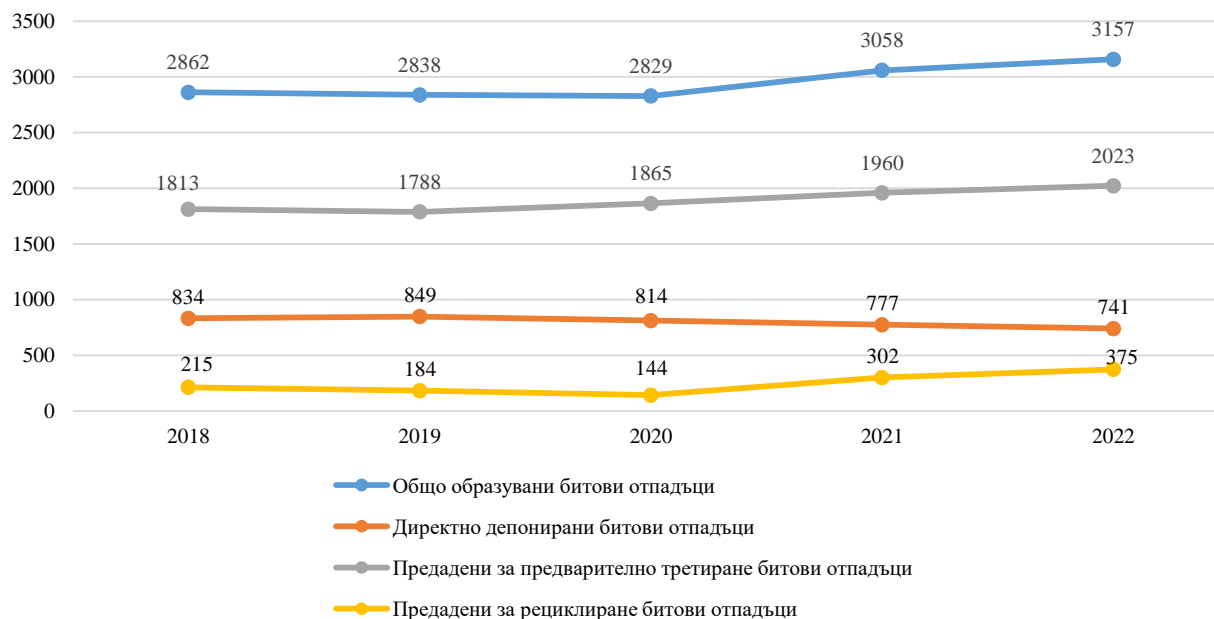
Оценка на индикатора

Количествата включват както образуваните битови отпадъци от домакинствата, така и подобните отпадъци с произход от бита, образувани от административните сгради, търговски обекти, училища и др. обществени места. По данни за 2022 г. образуваните битови отпадъци са 3 157 хил. т, като се наблюдава намаление с над 20 % спрямо 2010 г.

Докато относително постоянно остава количеството на образуваните отпадъци, то при предадените за предварително третиране и за рециклиране отпадъци, се наблюдава

известно увеличение през 2022 г., а данните за предадените за директно депониране битови отпадъци сочат тенденция на намаляване (фигура 3).

Фиг. 3. Битови отпадъци, хил. т*

Източник: НСИ

* Липсват данни за третираните отпадъци на община Кюстендил за периода 2019-2022 г.

ОБРАЗУВАНИ БИТОВИ ОТПАДЪЦИ НА ГЛАВА ОТ НАСЕЛЕНИЕТО

Ключов въпрос

Намаляват ли образуваните битови отпадъци на глава от населението?

Ключови послания

През 2022 г. количеството на образуваните битови отпадъци на човек от населението се увеличава с около 17 % в сравнение с началото на разглеждания пет годишен период.

Делът на обслужваното население от системите за организирано сметосъбиране достига до 99,9 %.

Дефиниция на индикатора

Индикаторът се използва за наблюдение на напредъка към кръгова икономика в тематичната област „производство и потребление“. Измерва отпадъците, събрани от общините или от тяхно име и третирани чрез системата за управление на отпадъците. В голяма степен това са отпадъци, образувани от домакинствата, към тях са включени и подобни отпадъци с източници като търговия, офиси и обществени институции.

Намаляването на образуването на битови отпадъци е показател за ефективността на мерките за предотвратяване на отпадъците и променящите се модели на потребление от страна на гражданите. Концентрирането върху битовите, а не върху промишлените отпадъци, има предимството при отразяване на потреблението и не се влияе от наличието или липсата на силни производствени сектори в дадена страна.

Оценка на индикатора

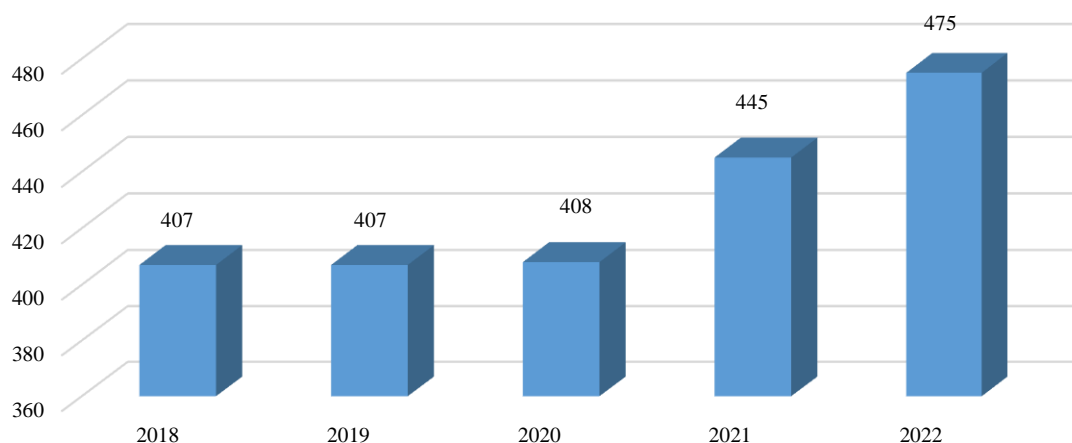
В дългосрочен аспект се регистрира тенденция на намаление на битови отпадъци в България, като по данни на НСИ, през 2022 г. са образувани 3 157 хил. т битови отпадъци – с над 20 % по-малко спрямо 2010 г.

Табл. 4 Битови отпадъци, кг/чов/г

БИТОВИ ОТПАДЪЦИ	2018	2019	2020	2021	2022*
Образувани битови отпадъци на човек от населението	407	407	408	445	475

Източник: НСИ

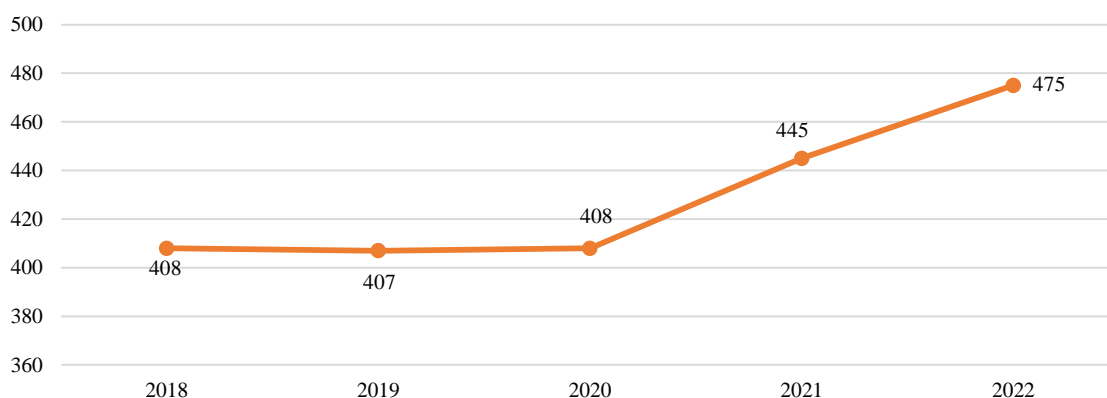
Фиг. 4. Образувани битови отпадъци на човек от населението, кг/чов/г

Източник: НСИ

Делът на обслужваното население от системите за организирано сметосъбиране достига до 99,9 %, като обслужваните населени места през 2022 г. са 4 778. През разглежданата година събраните битови отпадъци на човек от населението (kg per capita) са 475 кг/човек/година (фигура 5).

Фиг. 5. Събрани битови отпадъци на човек от обслужваното население, кг/чов/г

Източник: НСИ

СТЕПЕН НА РЕЦИКЛИРАНЕ НА БИТОВИ ОТПАДЪЦИ

Ключов въпрос

Увеличава ли се рециклирането на битовите отпадъци?

Ключови послания

Данните на Евростат за последния отчетен период (2021 г.) сочат, че на национално ниво, се наблюдават известни флуктуации в степента на рециклиране на битовите отпадъци.

Дефиниция на индикатора

Коефициентът на рециклиране на битови отпадъци дава индикация за това как отпадъците от крайните потребители се използват като ресурс в кръговата икономика. Битовите отпадъци, са предимно отпадъците, генерирани от крайните потребители, тъй като включват отпадъци от домакинствата и отпадъци от други източници, които са сходни по характер и състав с битовите отпадъци.

Степента на рециклиране на битовите отпадъци е индикация за цялостната система за управление на отпадъците. Индикаторът измерва дела на рециклираните битови отпадъци към общото количество на образуваните битови отпадъци. Рециклирането включва рециклиране на материали, компостиране и анаеробно разграждане.

Оценка на индикатора

Тенденцията за петгодишния период показва, че на национално ниво степента на рециклиране на битовите отпадъци за последен отчетен период (2021 г.), съгласно публикации на Евростат, бележи намаляване в сравнение с предходните години (таблица 5, фигура 6).

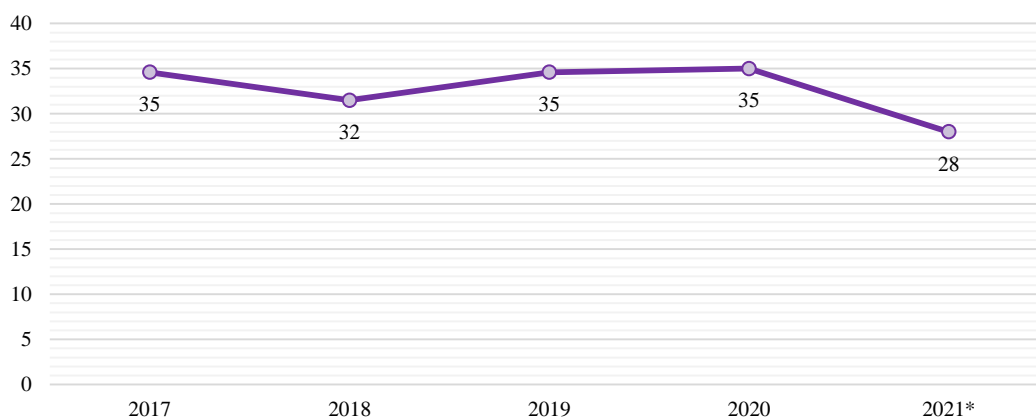
Табл. 5 Степен на рециклиране на битови отпадъци, %

	2017	2018	2019	2020	2021*
Степен на рециклиране на битови отпадъци, %	35	32	35	35	28

Източник: Евростат

*Данни към 08.02.2024 г.

Фиг. 6. Степен на рециклиране на битовите отпадъци на национално ниво, %

Източник: Евростат

*Данни към 08.02.2024 г.

СТЕПЕН НА РЕЦИКЛИРАНЕ НА МАСОВО РАЗПРОСТРАНЕНИ ОТПАДЪЦИ

СТЕПЕН НА РЕЦИКЛИРАНЕ НА ИЗЛЕЗЛИ ОТ УПОТРЕБА ГУМИ

Ключов въпрос

Постига ли Република България общите национални цели по рециклиране и оползотворяване на отпадъци от излезли от употреба гуми?

Ключови послания

За последната отчетна година общите национални цели по рециклиране и оползотворяване на отпадъци от излезли от употреба гуми (ИУГ) на национално ниво са постигнати.

Постигната е националната цел по оползотворяване на ИУГ.

Постигната е националната цел по рециклиране и/или регенериране на ИУГ.

Дефиниция на индикатора

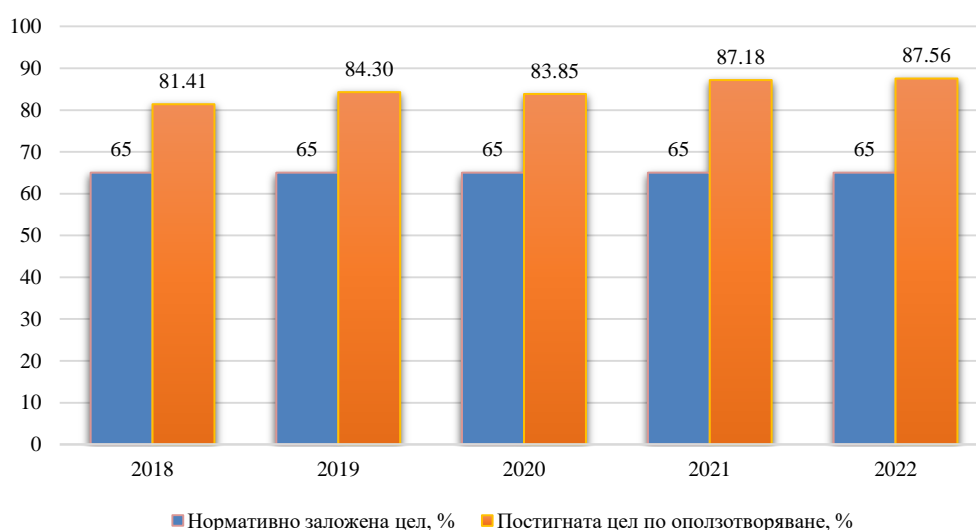
Индикаторът се използва за наблюдение на напредъка към кръгова икономика в тематичната област „управление на отпадъците“. Определя се като дял на рециклираните и оползотворени отпадъци от излезли от употреба гуми към всички пуснати на пазара гуми на територията на страната.

Оценка на индикатора

Запазва се стабилната тенденция през последните години за постигане на нормативно заложената степен на рециклиране и оползотворяване на отпадъци от излезли от употреба гуми (фигура 7 и 8). През 2022 г. страната е постигнала целите както следва:

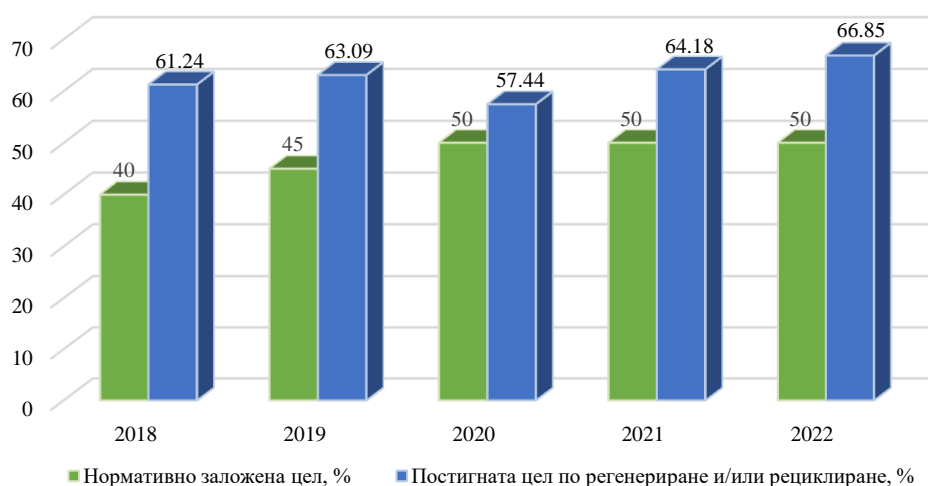
- Постигнатата национална цел по оползотворяване на ИУГ е 87,56 % при нормативно заложен 65 %.
- Постигнатата национална цел по рециклиране и/или регенериране на ИУГ е 63,44 % при нормативно заложен 50 %.

Фиг. 7. Степен на оползотворяване на излезли от употреба гуми, %

Източник: ИАОС

Фиг. 8. Степен на рециклиране на излезли от употреба гуми, %

Източник: ИАОС

СТЕПЕН НА ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА ОТРАБОТЕНИ МАСЛА

Ключов въпрос

Постига ли Република България общите национални цели по оползотворяване на отработени масла?

Ключови послания

Запазва се тенденцията за изпълнение на националните цели за оползотворяване на отработени масла

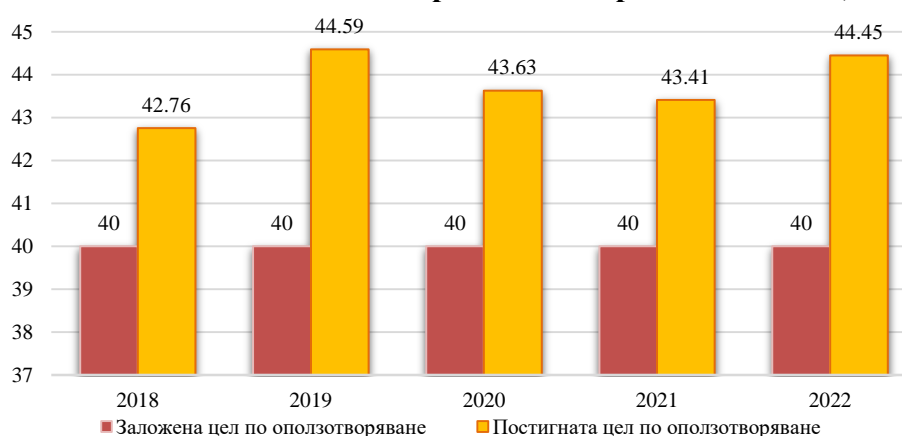
Дефиниция на индикатора

Индикаторът се използва за наблюдение на напредъка към кръгова икономика в тематичната област „управление на отпадъците“. Определя се като дял на оползотворените отработени масла (ОМ) към всички пуснати на пазара масла на територията на страната.

Оценка на индикатора

Запазва се стабилната тенденция през последните години за постигане на нормативно заложената степен за оползотворяване на отработени масла. За отчетната 2022 г., постигнатата цел по оползотворяване на ОМ на национално ниво е 44,45 % (фигура 9).

Фиг. 9. Степен на оползотворяване на отработени масла, %

Източник: ИАОС

ХРАНИТЕЛНИ ОТПАДЪЦИ

Дефиниция на индикатора

Индикаторът е част от набора индикатори за кръгова икономика. Използва се за наблюдение на напредъка към кръгова икономика в тематичната област „Производство и потребление“.

Хранителните отпадъци изчерпват нашите природни ресурси и генерират емисии на парникови газове. Намаляването на хранителните отпадъци има огромен потенциал за спестяване на ресурсите, които използваме, за да произвеждаме храната, която ядем. Индикаторът измерва хранителните отпадъци, генерирани в етапите на производство, производство, дистрибуция, хранителни услуги и домакинства от веригата за доставка на храни (kg на глава от населението).

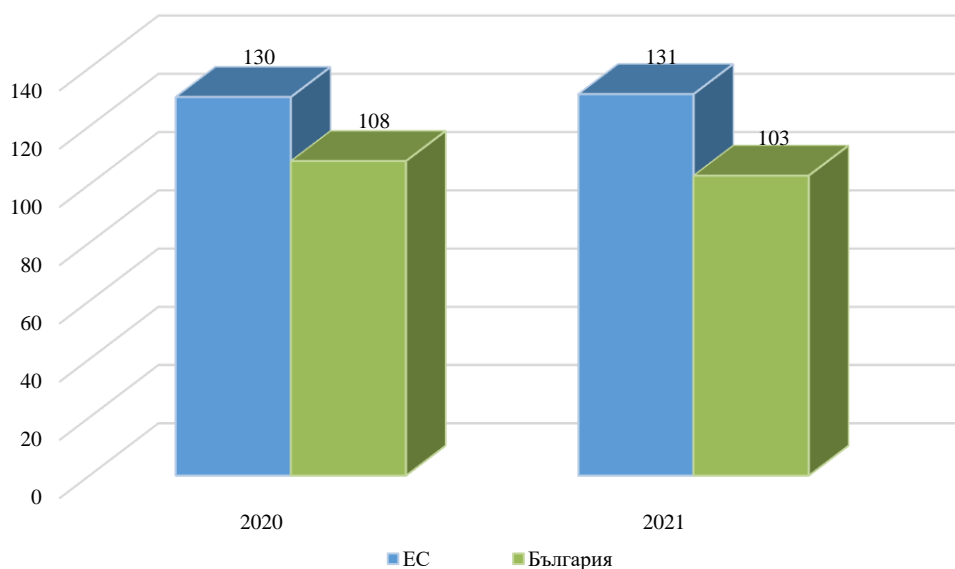
Задължения за докладване и методологията са в сила за референтната 2020 г. Индикаторът разграничава хранителните отпадъци, генерирани в първичните производствени сектори (селско стопанство, рибарство), преработка на храни, търговия на дребно, ресторантьорство и хотелиерство и домакинства.

Оценка на индикатора

Най-голямата част от хранителните отпадъци се генерират от домакинствата, където се извършва по-голямата част от потреблението, допълнено от ресторанти и хотелиерски услуги, докато първичното производство, дизайнът и производството и търговията на дребно имат възможност да формират странични продукти, за да се избегне генерирането на хранителни отпадъци.

Оценката на индикатора показва, че на европейско ниво, количеството на образуваните хранителни отпадъци в България, в кг/глава от населението, е под средното ниво за Европейския съюз (фигура 10).

Фиг. 10. Хранителни отпадъци, кг/глава от населението

Източник: Евростат

МАТЕРИАЛНИ РЕСУРСИ

КРЪГОВО (ЦИРКУЛЯРНО) ИЗПОЛВАНЕ НА МАТЕРИАЛИ

Ключов въпрос

В икономиката на Република България използват ли се рециклирани материали, с цел намаляване генерирането на отпадъци ограничаване добива на първични суровини?

Ключови послания

В петгодишен аспект, оползотворените в икономиката на страната рециклирани материали, бележат тенденция на повишаване от 2,5 % през 2018 г. до 4,8 % през 2022 г.

Дефиниция на индикатора

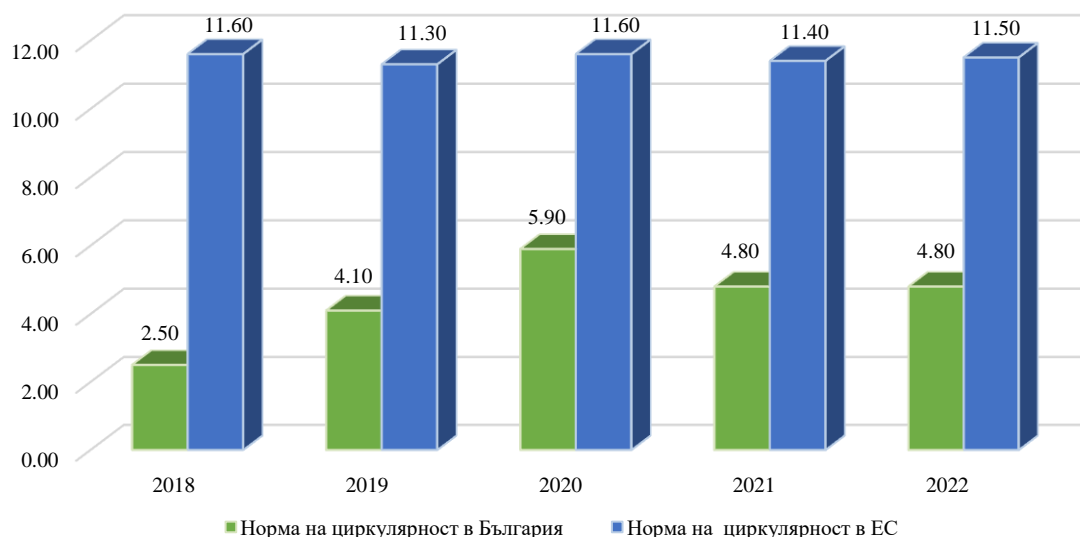
Кръговата икономика има за цел да увеличи количеството на рециклирания и върнат в икономиката материал, като по този начин намалява генерирането на отпадъци и ограничава добива на първични суровини.

Индикаторът измерва дела на материалите, рециклирани и върнати обратно в икономиката; по този начин се спестява добив на първични суровини.

Оценка на индикатора

По-високата стойност на циркулярност означава, че повече вторични материали заменят първичните суровини, като по този начин намаляват въздействието върху околната среда от извличането на първичен материал. На национално ниво се наблюдава тенденция на повишаване от 2,5 % през 2018 г. до 4,8 % през 2022 г. (фигура 11).

Фиг. 11. Кръгова употреба на материалите, %

Източник: Евростат

*Последна актуализация: 01.04.2024 г.

ПОЛИТИКИ ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Стратегически документи:

Приети са **Стратегия и План на действие за преход към кръгова икономика на Република България за периода 2022-2027 г.**

Основната им цел е постигане на ресурсна ефективност чрез прилагане на йерархията при управление на отпадъците, предотвратяване на образуването им, насърчаване на повторната употреба и оползотворяването им чрез рециклиране, намаляване на депонирането и ограничаване на вредното им въздействие върху околната среда и човешкото здраве.

В Стратегията са формулирани три стратегически цели:

- ✓ зелена и конкурентноспособна икономика;
- ✓ по-малко отпадъци и повече ресурси;
- ✓ икономика в полза на потребителите.

За тяхното постигане са обосновани конкретни мерки, които са залегнали като конкретни дейности в плана за действие към стратегията, като при прилагането на плана се залага основно на коригиране на дисбалансите и преодоляване на пречките пред постигането на целите на стратегията за кръгова икономика.

През 2022 г. са изменени и допълнени следните законодателни актове в сферата на управление на отпадъци:

1. С Постановление № 419 от 14 декември 2022 г. за изменение и допълнение на нормативни актове на Министерския съвет са изменени и допълнени следните подзаконови нормативни актове:

- *Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци* (приета с ПМС № 20/25.01.2017 г., изм. и доп. ДВ. бр. 2/08.01.2021 г., бр. 100/16.12.2022 г.)
- *Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки* (приета с ПМС № 271/30.10.2012 г., обн. ДВ. бр. 85/06.11.2012 г., бр. 100/16.12.2022 г.)
- *Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване* (приета с ПМС № 256/13.11.2013 г., обн. ДВ. бр. 100/19.11.2013 г., бр. 100/16.12.2022 г.)
- *Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства* (приета с ПМС № 11/15.01.2013 г., обн., ДВ. бр. 7/25.01.2013 г., бр. 100/16.12.2022 г.)
- *Наредба за батерии и акумулатори и за негодни за употреба батерии и акумулатори* (приета с ПМС № 351/27.12.2012 г., обн. ДВ. бр. 2 от 08.01.2013 г., изм. и доп., бр. 100/16.12.2022 г.)
- *Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми* (приета с ПМС № 221/14.09.2012 г., обн. ДВ. бр. 73 от 25.09.2012 г., бр. 100/16.12.2022 г.)
- *Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти* (приета с ПМС № 352/27.12.2012 г., бр. 100/16.12.2022 г.)
- *Наредба за намаляване на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда* (приета с ПМС № 354 от 26.10.2021 г., обн. ДВ. бр. 91 от 02.11.2021 г., изм., бр. 100/16.12.2022 г.)

Основна цел на приетите промени е да се допълнят техническите изисквания към системите за разделно събиране на отпадъци от опаковки като следствие от приемането на *Наредбата за намаляване на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда*, в която са въведени цели за разделно събиране на бутилки от PET с вместимост до 3 л.

В допълнение се постига синхронизиране и уеднаквяване на разпоредбите във всички наредби за масово разпространени отпадъци, свързани с обхвата и изискванията към докладите с фактически констатации, изготвяни от одитори за дейността на организациите по оползотворяване и лицата, изпълняващи целите си индивидуално.

Изрично са разписани редът и изискванията към електронния регистър на лицата, които пускат на пазара опаковани стоки, въведен с измененията на Закона за управление на отпадъците (ЗУО) от 05.03.2021 г.

Във връзка с постигането на поставените цели са предприети следните мерки за намаляване на въздействието на определени пластмасови продукти:

- В чл. 24 от *Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки (НООО)* са добавени конкретни технически изисквания за обем, вид и цвят на съдовете за разделно събиране на бутилки от PET.
- Допълнени са изискванията към обхвата на програмите за управление на отпадъците на организациите по оползотворяване, които трябва да включват прогнози и разчети за разходите, които да обезпечат изпълнението на целите за разделно събиране на PET бутилки.
- В разпоредбите относно изготвяните от одиторски доклади по наредбите за масово разпространени отпадъци е включено изискване за фактически констатации конкретни констатации в докладите относно финансовото управление, съгласно изискванията на ЗУО.
- Уеднаквяват се изискванията при доказване изпълнението на целите и задълженията по наредбите за масово разпространени отпадъци чрез въвеждане на задължително представяне на сертификати от рециклиращите предприятия за удостоверяване на рециклираните количества в наредбите, в които липсва.
- В НООО е създадена нова глава за условията и реда за регистриране на лицата, които пускат на пазара опаковани стоки, в която се уточнява информацията, която трябва да бъде предоставена при вписване в електронния регистър по чл. 45, ал. 1, т. 13 от ЗУО.

2. НИД на Наредба № 2 от 2014 г. за класификация на отпадъците (обн., ДВ, бр. 66 от 08.08.2014 г., бр. 53 от 08.07.2022 г., в сила от 08.07.2022 г.)

В изпълнение на Решение на МС № 704/05.10.2018 г. за приемане на мерки за трансформация на административното обслужване, са приети мерки за привеждане на административните услуги в съответствие със Закона за електронно управление. Влизането в сила от 01.01.2021 г. на разпоредбата на чл. 48, ал. 8 от ЗУО, налага воденето на отчетност и предоставянето на информация да се извършва само чрез Национална информационна система „Отпадъци“ (НИСО).

Във връзка с това, услугите за физически и юридически лица, предоставяни от РИОСВ и ИАОС се извършват в електронна среда и съответно, подаването на документи и утвърждаването на работни листа, се извършва единствено чрез НИСО.

Въвеждането в експлоатация на НИСО е в съответствие и с изискванията на Закона за електронно управление, *Наредба за общите изисквания към информационните системи, регистрите и електронните административни услуги* и *Наредбата за минималните изисквания за мрежова и информационна сигурност*.

Целта на приетата НИД на *Наредба № 2/2014 г. за класификация на отпадъците* е да отпадне възможността за подаване на документи и утвърждаване на работни листа и на хартиен носител и извършването на тези дейности да става само по електронен път, чрез НИСО.

С НИД на *Наредба № 2 от 2014 г. за класификация на отпадъците* отпада възможността за подаване на документи и утвърждаване на работни листа да се извършва и на хартиен носител. Всички задължени лица по ЗУО могат да извършват тези дейности само чрез НИСО. Подобрява се контролът от страна на регулаторните органи и се намалява административната тежест на задължените лица.